

SZÉKELY-UDVARHELY

AZ UDVARHELYMEGYEI FÜGGETLENSÉGI ÉS 48-AS KOSSUTH-PÁRT LAPJA

== A SZÉKELYUDVARHELYI „SZÉKELY TÁRSASÁG“ HIVATALOS KÖZLÖNYE ==

Megjelen hetenkint kétszer: vasárnap és csütörtökön.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Községek, papok, gazdasági egyletti tagok és községi előjárók egész évre 8 K, tanítók, községi és körjegyzők szintén egész évre 7 koronáért kapják.

Telefon

Egy példány 10 fillér.

Telefon

FŐSZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

BETEGH PÁL

FELELŐS SZERKESZTŐ:

DERÉKI ANTAL

FŐMUNKATÁRS:

FÜLEI SZÁNTÓ LAJOS

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

Kossuth Lajos utca 31. szám, hova a kéziratok, hirdetések és előfizetések küldendők. — Kéziratokat vissza nem adunk.

Apróhirdetések szavankint 4 fillér-, vastagabb betűvel 8 fillérért más hirdetések olcsó árszabás szerint. Nyílt-tér sora I K. A nyílt-tér és hirdetések előre fizetendők.

M. kir. postafakárékpénztári chequeszám 10,489. szám.

Felhívás a szentmihályi vértanú- emlék ügyében.

Egy éve mult csak, hogy egyesek fáradozása s a nagyközönségnek szives részvéte mellett az 1848-ban Szentmihályon meggyilkolt négy ifju közös sirhantját emlékoszloppal látták el. Azelőtt semmi se jelölé a névtelen mártírok nyugvó helyét, csupán az idők viszontagságait kiállani alig bíró, félig hajlott, görbe fa, de azért nem ment el senki a környékbeli lakosok közül, aki ne tudta volna, kiket takar az a kevésbé gondozott sir, akinek szívében fájó érzések nem ébredtek. Most már hantolt sir fedi az oly sokáig gondozatlan földben fekvőket s egy köoszlop áll a sir ormán, melyről leolvashatja az élet ott elhaladó vándora, kik nyugsznak ott s mi volt történetük. Mi is csak az a történet? — 1848-at irtak, mikor az intrikák örökös fészkeben Bécsben a népek szabadságának örökös ellenségei testvért testvér ellen gyilkosságra béreltek e hazában. Így történt, hogy a nagy sötétségben élő, könnyen félrevezethető oláh hazánkfiai is féktelen gyűlölettel, a legszentebb anya, a haza ellen támadtak. Őltek, gyilkoltak, raboltak, gyújtogattak. Így került kezökbe a most már Szentmihályon eltemetett négy ifju, névszerint: Sebestyén József, isk. főnök a kolozsvári unitár. kollegiumnál, Barabás János, székelykereszturi isk. főnök, Bedő Ferenc, kolozsvári köztanító és Bántó Sándor fiatalfi gazdatiszt, kiket vademberrekhez méltó kegyetlenséggel leöltek.

Még ifju volt mindahány. Éltek tavaszán valának, mikor még az élet feladatai közül nem vehették ki részüket, mikor még csak a tett mezejére akartak lépni. De lelkekben hatalmas vágy, szent tűz égett. Élni, dolgozni, küzdeni akartak ezért az oly sok részen a pusztulás rémével fenyegetett magyar hazáért. De mielőtt fölemelhették volna a fegyvert, mielőtt megvalósíthattak volna valamit lelkük nagyratörő álmából: már ott volt fejükön a bösz ellenség ádáz gyűlölete, nemtelen fegyvere s éltök mécsét s vele együtt lelkük minden ideálját kioltá.

*Apadjon el a szem, mely célba vevé,
Szúradjon el a kar, mely őt lefejezte,*

*Irgalmad oh Isten, ne legyen övé,
Ki miatt lón ily kora veszte.*

Igy kiáltunk fel most is, nem egyszer, annyi idő elmúltával, midőn eszünkbe jut ez esemény. Azonban azt hisszük, mégis sokkal keresztényibb és magunkhoz illőbb lesz, ha nem a büntetést kérjük az ellenség fejére, hanem magunk áldozunk a vértanúk szellemének.

És az áldozatkészség dolgában nincs is okunk panaszra. Az udvarhelyi hazafias polgárság most egy éve juttatott Deák Miklós szentmihályi lelkész kezéhez 100 koronát, a már felállított emlék gondozása végett.

E nemes tettet nem dicsérjük. Dicséri az eléggé önmagát. És talán szabad lesz remelnünk, hogy lesznek mások is, akik föllekesülnek az udvarhelyi hazafias polgárság lelkes áldozatkészségén és ők is adakozásra nyitják meg erszényeiket. Mert ez emlékoszlop ott áll ugyan és rendületlenül hirdeti a dicső mult soha feledésbe nem menő emlékét, ámde nincsen kerítéssel ellátva; ökor, tehén, juh és más oktalan állat elhaladva mellette, hozzádöszölődik s kerítés nélkül különben is kevésbé diszes a sir.

E halottak, a mi halottaink, — a hazafias polgároké. Ha volt eddig annyi áldozatkészség, hogy fölállíthattuk az emlékoszlopot, lesz ezután is, hisszük, reméljük annyi lelkesedés bennünk, akik hazafiaknak tartjuk magunkat, hogy azt a 48-as eszmékhez méltóan fön is tartjuk.

Hadd álljon ott az emlék szépen, diszesen, rendületlenül. Hadd hirdesse, hogy ott nyugosznak, akik a magyar szabadságért vértanú halált szenvedtek s hadd hirdesse, hogy a magyar meg is tudja becsülni azokat, akik hazájukért vérüket ontották.

*Föl a zászlóval magasra,
Egész világ hadd láthassa,
Hadd lássák és hadd olvassák,
Rajta szent szó van: szabadság!*

A kegyes adományok a „Székely-Udvarhely“ szerkesztőségébe vagy pedig a rendező-bizottság valamelyik tagjához küldhetők.

Kelt Székelyszentmihály, 1908. december hó.

Rendező bizottság nevében:
*Deák Miklós, Miklós György,
Pálffy Aladár.*

Székely háziiparunk fejlesztéséről.

Irta: ZIMNY FERENC.

Ha az egyes lapok kereskedelmi és ipari rovatait figyelemmel kísérik, gyakran olvashatunk a házi-iparról és annak fejlesztéséről. Olvashatjuk, hogy ma itt, holnap ott alakult háziipari szövetség egy csomó urasszony és ipar-barát védnöksége alatt. Feladatául tűzvéni ki a háziipart legnagyobb mértékben fejleszteni, támogatni. Annak nemesak helyben és a megyében, hanem a külföldön is piacot teremteni.

Hát bizony az ilyen szövetségek megalakítása feltétlenül szükséges. Ezáltal házi készítményeinket nemcsak itthon, hanem külföldön is jól elhelyezhetjük. Főképen az itthoni fogyasztást tartván szemelőtt, hogy lehetőleg ne kelljen az osztrák portékáért drága pénzünket más ország boldogítására küldenünk és foglalkozás hiányában a mi testvéreinket kiyándorlásra kényszeríteni. Egyelőre ha mind nem is, de a külföldi áru egyrészt kiszoríthatjuk, mivel itt is nagyon sok szép és jó árucikket állíthatnánk elő.

Én mint kereskedő hosszabb idő óta figyelemmel kísérem minden efféle mozgalmat. Megjegyeztem magamnak azokat az iparcikkeket, amelyek mi nagyon könnyen és tömegesen tudnánk elkészíteni. Azt pedig, hogy miért nem tudtuk eddig nagyobb mennyiségben az egyes iparcikkeket előállítani, versenyképessé tenni, alább igyekszem megvilágítani. Igen örvendenék, ha abból egyet-mást vármegyénk iparfejlesztő bizottsága is jónak találna.

Első sorban arra kell törekedjünk, hogy házi-ipari cikkeinket tetszetősen állítsuk elő. A fogyasztó ugyanis többet ad a vásárlandó tárgy színére, mint annak jóságára. — Többször tapasztaljuk és láthatjuk, hogy egy-egy kelmenél, esetleg bármely más cikknél is egy kis veres csik, petty, virág, vagy Isten tudja milyen csekély hiba miatt a vevő elhagyja a legjobb anyagot. Inkább kiadja pénzét a sokkal tetszetősebb és rosszabb osztrák áruért, mint a kevésbé piacos, de annál jobb magyar holmiért. Nem bánja, ha az áru még egyszer olyan rossz is, csak a színét szeresse. Szóval minden iparcikket jól és szépen kell előállítani. Ez a legfőbb irányelv, mely dusan kamatoz és egycsapásra képes lesz a közönséget meghódítani.

Elősorolok néhány iparcikket, melyet a mi városunkban és vidékén nagyon könnyen lehetne előállítani. Elég baj, hogy erre eddig senki semmi gondot nem fordított, me-

sok milliókba került. Udvarhely-vármegyének — számításom szerint — évenként legalább is 15—20,00 korona paplanszükséglete van. — Hát miért kell e nagy összegnek megyénkbeli kiyándorolnia? Egyszerűen azért, mert nem volt aki e szükségletét elkészítse!

Van ugyan jelenleg három-négy nő és férfi, akik ezzel foglalkoznak, de a közönség nagyon kis részét s azt is nehezen tudják kielégíteni. Ha pedig valakinek soká kell várnia, míg egy paplan elkészül, a várakozást hamar megunja és inkább a kereskedésekből készen vásárolja.

Gyermek-, női- és férfiharisnya s más kötött áru szükségletünk szintén felmegy 15—20000 koronára. Ezeket meg éppen nagyon könnyen lehetne előállítani. Tessék csak megfigyelni országos vásárainkon és az üzletekben, hogy mennyi idegen készítményü harisnya elkél! Ennél is sok pénz itt maradhatna. De hát ki foglalkozik nálunk harisnyakötéssel? Ugyszólva senki, pedig sokan elhítnének utánna.

Van ugyan egy lány, ki két géppel harisnyákat, ujjasokat és szoknyákat köt. Azonban a közönségnek még egytizedrészt szükségletét sem tudná kielégíteni. Gépek és pénz hiánya miatt nem is mehet semmire.

A legnagyobb és legszükségesebb cikkekre térek át. Biztosra állíthatom, hogy diszített és diszítetlen gyermek-, női- és férfi szalmakalapokért is évente kiadunk 10—15000 koronát. Igaz ugyan, hogy e cikkekbel sok jön be hozzánk belföldről, így Hajdunánásról, Nagyvárad, Brassó, Segesvár és Erzsébetvárosról, hol mindenütt gyárak létesültek. De hát miért ne lehetne itt is gyárat létesíteni? Csak jobb lenne, ha ezeket városunkban és vidékén készítenénk. Nagyon sok asszony van, aki szereti és üzi is e kellemesnek mondható iparágat. Néhány falu téli keresetének egyrészt ez képezi. Csak az a baj, hogy keveset tudnak elkészíteni és nem elég izléssel, jobban mondva nem úgy, a mint azt a fogyasztók kívánnak.

Ezelőtt 2—3 évvel a vármegyeház kistermében szalmakalap kiállítás volt. Elég szép dolgokat állítottak ki. Néhány jó állású kalapból — némi változtatással — az üzlet részére egyelőre 1—200 darabot rendelni akartam. Nagy meglepődésemre azonban a kiállítás felügyeletével megbízott kisasszony kereken kijelentette, hogy oly sokat nem tudnak készíteni, mert arra mindig nincsen idejük.

Tehát csak azért volt — e szerint — a kiállítás, hogy megnézzük és elmondhassuk: e bizony szép volt...

Ugyancsak a vármegyeház kistermében 4—5 év előtt volt egy kórköztanfolyam is; 60—70 férfi és nő járt tanulni. Mi lett az eredmény? Semmi. Akik megtanulták, teljesen megelégedtek azzal, hogy ki-kik magának egy dísz-avagy más kosarat emléktül készítet. De hogy azt valaki háziipar- és üzletszerűleg folytatta volna, arról szó sem volt. Pedig egy néhány ezer korona ezért is kivándorol megénkől utazó, kézi, gyümölcs, dísz és más kosarakért.

Tovább menve, hát azt a sok szép nyakkendőt nem lehetne itt előállítani? Mennyi finom kezű, jó izlésű leány és asszony van városunkban, és mennyinek nyújthatna e háziiparszerűleg előállítható cikk biztos keresetet! — Kiszámíthatatlanul nagy összeg megy ezért is ki a külföldre.

Lehetne itt házilag előállítani még különböző himzéseket, csipkéket, fa, cserép és bőr dísz tárgyakat. Különbözőféle festett munkákat, gyermek játékokat, tapló és gombkötő munkákat. A szöttek, varrott munkák, szőnyegek, virágok különféleégeit és még nagyon sok itt fel nem említett cikket, melyekből a helyi kereskedők is sokat tudnának elárulni.

Hogy pedig e cikkek előállítására és forgalomba hozatalára miért nem vállalkozik senki, annak magyarázata igen egyszerű.

Először is kitarító vállalkozó kedvnek kell lenni.

Ha pedig valaki egyik-másik cikket megkésztet és az a kívánalmaknak eléggé nem felel meg, vagyis azt azonnal értékesíteni nem tudja, azért nem kell örökre felhagyni. Állítson elő másodikát, harmadikat, negyediket mindaddig, a míg jó.

Minden álszemérmeskedés nélkül tessék csak bárkinek készítményeit valamelyik hozzá értő kereskedőnek bemutatni. Az iparfejlesztésünk érdekében bizonyára készséggel megmagyarázza, hogy az esetlegesen hibás munka helyett milyent készítsen. Azután még fokozottabb kedvvel kell egy másik tárgyat elkészíteni mindaddig, míg az teljesen bevál, mert senki sem lehet egyszerre művész és gyakorlat teszi az embert mesterré.

Az is igaz, hogy kellene valaki, a ki állandóan a házi ipari készítőnek kedvét és izlését fejlessze. Ez nézetem szerint másképp nem lehet, mint ha a kereskedelmi kormány a földmivelésügyi székely kirendeltséghez egy ipari kirendeltséget állítana fel, melynek vezetősége az életképes háziipart felkarolná. Ha az első és második években nem is mutatkoznék a teljes eredmény, de a későbbi évek mindenesetre megteremnék a várt eredményt s a hasznos munka messze kiható gyümölcsét.

E kirendeltség vezetősége a szükséges iparágakat felkarolva fejlesztené, megteremtené egy helyben, mint vidéken és a külföldön is a piacokat.

Evenként minden iparágból kiállítást rendezne és akkor mindenki igyekeznék mentől szebb tárgyakat készíteni. Azonkívül úgy a vevőközönség, mint a kereskedőknek módjában állana nagyobb szükségleteit előre megrendelni. Az ilyen ipari kirendeltségnek az is hivatása lenne, hogy az állandó összeköttetést a készítő és a kereskedők között fentartsa.

Ha valaki egy cikket megkésztet, az ipari kirendeltség elhelyezné, ha pedig még nem megfelelő, akkor kellő szakzerű utbaigazításokkal, rendszeres tanfolyamokkal segiténé az arra kész közönséget.

Folyton újabb, meg újabb mintákat hozna forgalomba és így játszva új életre hozhatná az elhanyagolt székely háziipart, melyből természetesen kifejlődnék végül a gyáriipar.

Minden évben karácsoni bazárokat lehetne és kellene létesíteni. — Nyáron pedig a fürdő helyeken székely háziipari bazárokat felállítani vagy az igényeknek megfelelő kelendő cikketeket bizonyányba is adni. Ez szintén nagyon sokat lendítene a háziiparon.

Ezeket voltam bátor az iparfejlesztő körök szives figyelmébe ajánlani. Nagyon óhajtanám, ha szerény soraimmal a székelyföldi házi-iparnak hasznára lehetnének.

Mindenesetre cselekednünk kell, hogy házi iparunkat fejlesszük. Ne csak folyton írjunk és bankettezzünk. Majd ha minden vonalon iparunkat felemeltük, naggyá tettük, akkor is ráérünk arra, hogy nagyokat igyunk a már meglevő ipar egészségére! Sőt akkor erre is inkább telik.

Székely-erdők ügye az országgyűlésen.

(I-ső folytatás.)

Azután jöttek azok, a kiket Nagy György képviselőtársam faharamiaknak nevezett és az arányjogok börzében az árak kezdtek emelkedni. — Örök szégyene marad annak a néhány községi előljárónak, a kik megfeledekezve hivatásukról, a helyett, hogy a népet felvilágosították volna, szintén jegyezték ezen arányjog börzén az árakat, egy-két-tíz-husz-negyven koronájával, és szedték össze a jogokat, nem maguknak, de másoknak; talán ők sem tudták, hogy mit tesznek; szolgáljon ez mentségükül. És azok a kétes alakok, a kik csak akkor szivárogtak be Galicziából és Bukovinából, a kik csak törték a nyelvet, de csengő pénzzel beszélték, gyorsan kitanították a tanulékony székelyeket, hogy miképp lehet a törvényt kijátszani, miként lehet százas csoportokban összeverődni és a jogokat értékesíteni.

Természetesen az így összeverődött csoportok kezdetben a nyilvános árverés mellőzésével, bizalmasan, kéz alatt értékesítették ezeket a jogokat, mert azzal ijesztették őket mindig a vevők, hogy ha a csoportosulás és az erdőeladás nyilvánosságra kerül, a kiszakítást be fogják szüntetni.

És az a pénz, hol cseppent, hol csurrant; de hozott-e áldást és megelégedést a Székelyföldre? Ezt jó lelkiismerettel alig lehet általánosságban állítani. Az igények megnöttek, a háziipar megbukott vagy legalább is elsatnyult, az a nép, a mely könnyen jutott a pénzhez, nem maga állítja elő ruházatát, hanem bolti portékát használ és a százazrekéből eddig még egyetlen gyár sem emelkedett; sőt az egész erdőeladási mozgalom nagy társadalmi átalakulás elé állította az egész székelységet. Addig az ideig tulajdonképpen a Székelyföldön nem volt szegény, sem gazdag a szó valódi ér-

telmében, mert mindenki szabadon legeltethette az ő egy-két darab jószágát; ettől az időtől kezdve azonban lettek megvagyonosodott székelyek és koldusbotra jutott székelyek; és addig a míg ez az erdei munka tart, addig a jogaikból kifosztottak is jól megélhetnek, de ha az erdő kifogy, az a koldusbotra jutott székely nem fog dolgozni azoknak, a kik megvagyonosodtak, mert valóssággal gyűlöli őket, inkább éhen hal vagy kivándorol, sem hogy lelkiismeretesen dolgozzon nekik. Lesz-e most már, a ki ezt a nagy űrt, a mely így támadt a Székelyföldön, valamiképpen betömje és az ellentéteket elsimítsa? A különböző elemeket kibékítse?

Lesz-e, aki a megengedett és meg nem engedett, tehát tisztességes és kevésbé tisztességes módon megvagyonosodott székelyeknek megmutassa azt az utat, a melyen azt a vagyont meglehet tartani és gyarapítani s a jövő székely társadalomnak gerincét megalkotni, a többieknek pedig módot és eszközt adjon arra, hogy megélhessenek, hogy ne legyenek kénytelenek a márvánnyal kavicsozott utakon koldulni vagy kezükbe venni a vándorbotot, hogy idegenbe bujdossanak, s idegen nemzetek posványában elmerüljenek. Ezt a kérdést a székelyföldi kirendeltségnek és kereskedelemügyi miniszternek feladata megoldani, mert az a mult évben hozott arányosítási és tagosítási törvény nem sokat használnál, sőt itt-ott talán ártalmas is lehet.

Mert ha a kiszakítások, ott a hol már folyamatban vannak, nem fognak sikerülni, nemcsak a tisztességtelen üzletek, hanem ezek mellett igen sok becsületes ember is, a ki jóhiszeműleg vásárolt, juthat a végső romlásba.

Azt is állítom, bár megvallom magam is, a kiszakítás ellen voltam, hogy ott a hol ezek a kiszakítások sikerültek, a hol tehát azokat az arányjogokat számba adták, azok a kisbirtokosok ma már olyan lelkiismeretesen kezelik azt a kiszakított területet, annyira szeretik, gondozzák, mint a saját szántóföldjüket; míg azok, a kik a közönsben maradtak, nem tudják azt úgy gondozni. E mellett azt is konstátálom, hogy midőn a közönsben maradt közbirtokosságnak kiosztják az évi vágterületet, azokat a szálfákat, a szerint, hogy kinek mennyi jut, rendesen igen sok igazságtalanság történik; s azután az is megessik, hogy a gyengébb idegzetű atyafi be sem mer menni a vágterre, mert úgy dolgoznak ott az erőszakosabbak, hogy a gyengébb joggal félhet, hogy ott-hagyja a fogát, szekerét vagy barmát.

Az új törvény tehát kétélű kard, a mely jobbra is, balra is ütőerőket metsz, ha rosszul forgatják; s minden csak a törvény végrehajtásában megnyilvánuló bölcsességtől, körültekintéstől s annak alkalmazásától függ.

(Folyt. köv.)

Felhívás

Udvarhelymegye néptanítóhoz!

Vármegyénk székely tanítósa a székelynép gazdasági és kulturális fejlődését mindig szíven hordozta s csak a közelebbi évtized alatt is

oly kiváló buzgósággal vette ki részét a székely ügyek felkarolásában, hogy az általános elismerést méltán kiérdemelte az illetékes köröktől, a népet pedig tiszteletre és hálára kötelezte.

Ámde a népelet és a nemzet újabb és újabb követelményekkel áll elő, újabb kötelességeket ró a tanítósa, mely elől elzárkózni nem csak nem helyes, hanem mint vétkes mulasztási bűn nehezédnek lelkiismeretére.

Egy ilyen aktuális és sürgősen cselekvésre kényszerítő követelmény az analfabéták oktatása.

Ismeretes a „választói jog kiterjesztése”-ről szóló törvénytervezet pluralis alapja, mely a jog élvezetét az irni és olvasni tudáshoz köti, s mely főképpen a magyar elem érvényesülését célozza.

Tudjuk, hogy a magyar állam jövője e törvénytervezettől s az abban lefektetett elvek érvényrejutásától függ. Ennek sorsa pedig elsősorban a tanítósa kezébe van letéve. Nem tűrheti, nem engedheti a magyar tanítósa, hogy az államfenntartó magyar fajnak egyetlen fia is elveszítse alkotmányos jogát az irni-olvasni nem tudás oka miatt; nem viselhetné el nyugodtan egyetlen tanító sem a súlyos vádat, mivel méltán sujthatná — mulasztás esetén — a közvélemény.

Nem hivatalos presszió, hanem magyar nemzeti létünk kiáltó szava hangzik felétek Kartársaim!

Munkára!... A székely tanítósa mindig előljárt a közügy szolgálataival, nem maradhat hátra most sem! Nem akarom hinni, hogy kerüljön egy is, kinek hazája iránt érző, dobogó szívét érintetlenül hagyná e felhívás, ki könnyelműen kitérne e szent kötelesség teljesítése elől!

Ministerünk kilátásba helyezte, hogy — e téren — nagyobb sikert feltüntető tanítót még jutalmazni is fog.

Az egyöntetű eljárás szempontjából a következő eljárási módokat ajánlom figyelemetekbe:

1. A községi előljáróság útján még a karácsoni szünidő alatt a községben lakó minden analfabéta értekezletre összehívandó, melyen a tanító világosan kifejti célját s felszólítja a beiratkozásra.

Ezt azért tartom ezen formájában szükségesnek, mivel a tapasztalt népszokás szerint egymás bátorításával könnyebben lehet célhoz jutni. A beiratkozásnál megjelölendő a név, kor és foglalkozás.

2. Hogy az „Ifjusági egyesületek”-től se legyen a tanító elvonva, jan. 3-ától kezdve a tanítás hetenkint három este tartana az elemi iskola helyiségében és pedig: vasárnap és a hét bármelyik két estéjén — a helyi viszonyok szerint.

3. A szükséges világításról a község, vagy iskola gondoskodnék. A tanítás teljesen díjmentes legyen, sőt — ha van fedezet — az iróeszközök is beszerzendők.

4. A tanítás tartama a körülményekhez képest 3—4 óra terjedjen ki, mely idő alatt jelentékeny siker érhető el.

A beiratkozottak számáról, a tanítás kezdetéről 1909. év január 15-éig minden egyesületi tagtól értesítést várok, hogy én jelentésemet fennebb megtehessem.

ÁRNYOS JUTÓDÁNYAI

ZENKOVITS

RI DIVAT - CIKKEK

Kobrak-cipők

legszebb kivitelben, ugyanott

leszállított árban kaphatók.

A tanítás befejezése után, de legtovább május hó 5-éig a résztvevők névsorát, az elért eredmény fokát feltüntető jelentést hozzám megküldeni kérem.

Kedves Kartársak! . . . Megvagyok győződve, hogy senki sem fogja e munkát oly tehernek tartani, mely visszariasztaná a komoly cselekvéstől. Mutassuk meg, hogy a székely tanítóság hazája boldogságáért mindenre kész!

Siménfalván, 1908. év dec. 10.

Kartársi üdvözléssel:

Szász Ferenc,
az „Udvarhelymezei tanító-egylet” elnöke.

Előfizetési felhívás.

Az új év kezdetén lapunk a XV. évfolyamába jut.

Egy vidéki lap életében ez jelentékeny számot jelent, kivált a mai korban, midőn lépten-nyomon új lapok keletkeznek, melyek az első év végéig is alig képesek életüket tengetni; hogy lapunk a közönség szeretetében, támogatásában idáig eljuthatott, legkésebb bizonyítéka annak, hogy nemcsak pusztán hézagot pótol, de irányával, tendenciájával, tartalmával becsületesen rászolgált megyénk legszelebb rétegeinek elismerésére és ha ezt az új évfolyam kezdetén is képesek leszünk magunknak biztosítani, akkor buzgó igyekezetünkért, odaadó munkásságunkért bőven megleszünk jutalmazva.

A másfélvezetes évfolyamra a fővárosi, helybeli és vidéki munkatársak olyan diszes névsorát toboroztuk magunk köré, mely magában elég biztosítékot nyújt arra, hogy lapunk a politika, társadalom, ipar, kereskedelem, gazdaság, — megyei és városi ügyek terén, minden veleszemből támasztott magasabb igénynek is képes lesz megfelelni.

Viszonzásul nem kérünk egyebet, minthogy méltányolják és támogatásuk törekvéseinket érdeme szerint és a régi nagybecsült előfizetők igyekezzenek minél szélesebb körben lapunkat ismerőseik és barátaik pártfogó figyelmébe ajánlani és terjeszteni.

Az előfizetési árak a régiéknél maradnak és a lap homlokzatán olvashatók.

Hazafias tisztelettel:
a „Székely-Udvarhely” szerkesztősége és kiadóhivatala.

KÜLÖNFÉLÉK.

— Hihetetlen hírek.

Mondják, hogy a közelgő ünnepek alkalmából a tojás és tej ára nagyon leszalott;

mondják, hogy a szombatföldi új ut és hid megépítése után városunk polgársága pótdadmentes lesz;

mondják, hogy az új városházat a város legközpontibb helyén: a „Szarkakő” tetején fogják még e században felépíteni;

mondják, hogy a piactéren ékeskedő csizmadiaszin és régi városháza fölé még egy-egy emeletet építenek;

mondják, hogy a hatósági mézszárszékét városunkban mielőbb létesítik.

E hírek valódiságáért nem vállal felelősséget — a szerkesztőség.

— **Főesperesünk és a püspök.** Gróf Mikes János helybeli róm. kath. főesperes, aki a Státus direktoriumi ülésén Kolozsváron volt, hétfőn este onnan Gróf Mailáth püspökkel indult vissza. A püspök egyenesen székelyére utazott.

— **A katonák karácsona.** Ugron Ákos, Udvarhelyvármegye főispánja, mult számunk elején közölt hazafias lelkesedéstől áthatott felhívását vasárnap d. e. 11 órakor, a vármegye-ház kistermében megtartott értekezlet követte. Ez alkalommal a főispán ismertette a boszniai katonák helyzetét és a megjelentek üdvözlése után kezdetét vette az értekezlet. Dr Pál Ernő ügyvéd javaslatára kimondták hogy a begyülő pénzadományokból élelmiszereket és más cikkeket vásárolnak. Dr Sebessy János alispán és Gotthárd polgármester elnöklésével bizottságot alakítottak, amely a bevásárlásokat eszközölni fogja. Homolay Lajosné a helybeli jótékony nőegylet tegnapi és Solymossy Endre orsz. képviselő a polgári önképző-egylet keddi fillérestélyének jövedelmét a humanus szép célra felajánlotta. Végül a főispán megköszönte a jelen voltak részvételét és az értekezletet berekesztette; azon reményének adva kifejezést, hogy a megindított mozgalom bizonyára nálunk is kellő eredménnyel fog járni, mint az ország más városaiban is. Itt említjük meg, hogy az akció gyorsítása érdekében a hadügyminiszterium most a következő kérelmet intézi a közönséghez:

Fölkérjük a nemes adakozókat, valamint az egyes bizottságokat, hogy minden adományukat közvetlenül a legközelebbi hadtestparancsnoksághoz küldjék, miután ez van abban a helyzetben, hogy az elszállítást gyorsan és alkalmas módon végezze. E parancsnokságok fogják az e célra az igen előékeny vasut- és postaigazgatóságok támogatásával az elszállítást és a kiosztást végrehajtani. Természetesen mindenkinek jogában áll adományát egy bizonyos csapat-testnek, vagy helyőrségnek ajánlani és ily esetben tanácsos a csomag külső részén a kívánt ajánlást világosan feltüntetni. Általában szükséges minden küldeményt Karácsoni ajándék katonáink számára, vagy hasonló fölrással ellátni, hogy a posta és vasut a szükséges gyorsaságot fejthesse ki a szállításhoz. Gondoskodás történt, hogy a december 24-én rendeltetésük helyére érkező küldeményeket Szilveszter napján osszák szét. A ki azt kívánja, hogy az adomány a szent estéig rendeltetése helyére jusson, annak adományát e hónap 18-áig be kell küldenie. A 31-iki érkezésre szánt küldemények pedig legkésőbb e hónap 24-éig kell hogy a hadtestparancsnoksághoz érkezzenek.

A helybeli gyűjtő-bizottság e helyen kéri fel mindazokat, kik gyűjtő-ívet kaptak, hogy azokat az adományokkal együtt pénteken (e hó 18-án) déli 12 óráig a város polgármesteri hivatalához okvetlenül beadni sziveskedjenek.

— **Új gimnáziumépület városunkban.** A helybeli róm. kath. új gimnázium felépítésének kérdése a Státus igazgatótanácsának hétfői döntése

alapján befejezettek tekinthető. Az igazgatótanács ugyanis elhatározta, hogy a székelyudvarhelyi új gimnázium felépítésére árlejtést hirdet. A jelenlegi épületet internátusnak fogják berendezni.

— **Műkedvelői előadás.** Január hó 9-én kiváló műkedvelőkből alakult társaság előadja Hercegh Ferenc: „Gyurkovics lányok” c. darabját. — Az estélyt rendező bizottság élén Dr Bodolla Gáborné és Ugron Ákos főispán állanak, kik az egyes szereplőket már felkérték. A próbák Hartmann János réalisk. tanár vezetése mellett javában folynak. Hisszük, hogy a közönség felkarolja e nemes törekvést és pártfogásával juttat néhány fillért a tüdőbetegek szanatóriumának javára.

— **Rendes közgyűlés.** Vármegyénk törvényhatósági bizottsága ez évi III. rendes közgyűlését, szombaton, e hó 19-én d. e. 9 órától kezdődőleg a vármegye-ház dísztermében fogja megtartani. A tárgysorozaton hivatalos előterjesztések, a kecskelegeltetés szabályrendelete, valamint községi ügyek, átiratok és esetleges indítványok vannak. Az ezt megelőző általános választmányi ülés ma (csütörtökön) délelőtt 9 órára van kitűzve.

— **Új rend a kerületi pénztárnál.** Az új törvény szerint való átalakulás, valamint a helyi pénztár ügyvitelének átforgalmazására, az Országos Munkásbiztosító Pénztár Bak Sándor aradi ügyvezető-titkár küldötte ki. Az ügyvezető-titkár tegnap délután megérkezett városunkba.

— **Az analfabéták oktatása.** A székelyudvarhelyi állami elemi fiúiskola tanítótestülete minap lelkesedéssel határozta el, hogy teljes erejéből hozzájárul a város területén levő analfabéták ingyenes oktatásához, a karácsoni ünnepek után. A tanítás részleteire vonatkozó megállapodásokat legközelebb lesz alkalmunk közölni. Előre is felhívjuk a két helyen, u. m. a szombatfalvi áll. és a központi áll. elemi iskolában tartandó tanfolyamokra a közönség figyelmét.

— **Elemi népiskolai értesítő könyvecske** a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter utasítása szerint — finom papírra nyomtatva, csinos kiállításban: Betegh Pál könyvnyomtató- és könyvkötő-intézetében megjelent s kötve, darabonként 10 fillérért kapható. Vidékre 100 darabonként postadíjmentesen küldi.

— **Vármegyénk gazdasági egyesülete** ez évi második közgyűlését kedden d. e. Ugron Ákos főispán, egyesületi elnök vezetésével tartotta meg. Az élénk érdeklődés mellett tartott gyűlésről lapunk jövő számában referálunk.

— **Méhkaptár készítő tanfolyamok.** Az okszerű méhészkedés fejlesztésére és az ugynevezett „parasztkások” kiszorítására a miniszteri kiirendeltség Siménfalván és Szentkirályon modern deszkaméhkaptár készítő tanfolyamot tart, hogy a méhészek itt a tanfolyamvezető oktatása mellett a theoretikus méhészeti ismereteket megismerjék és a modern kaptárak készítését is megtanulhassák. A siménfalvi tanfolyam december 1-én kezdődött és 20-áig tart. A tanfolyam vezetője Györbiró Géza

szenktatolnai méhészk. A szentkirályi tanfolyam januárban kezdődik. Okosan tennék, ha a méhészkedők más községekből is jelentkeznének, hogy a méhészeti ismereteiket fejleszthesék.

— **Országos vásárok.** Ez évben utolsó országos vásárunk folyó hó 21-én (hétfőn) lesz. Az ezt megelőző három napos országos állatvásár pedig holnapután (pénteken) veszi kezdetét.

— **Szabad lyceum.** Az ipari munkások szabad lyceumán vasárnap délután a Himnusz eléneklésével Spaller József kö- és agyagipariskolai tanár tartott „Az ipari fejlődés tényezői” c. tételről hatásos, megfontolandó és követésre méltó dolgokat tartalmazó előadást 177 hallgató jelenlétében. Előadás után Soós István szücs iparos segéd M. Kovács Gyula „Árpád sirja, álma” c. költeményét hatásosan szavalta el. Előadónak köszönetet, szavalónak elismerését Solymossy Endre biz. elnök fejezte ki. A legközelebbi előadás január hó 3-án lesz.

— **Erdélyrészi vásárok.** E hó 17-én: Gyulafehérvár, Parajd, Zsibó; 18-án: Mezőörményes, Szilágysomlyó; 20-án: Abrudbánya, Alsócsernáton, Vizakna; 21-én: Csikszentgyörgy, Küküllővár, Székelyudvarhely, Szentágota; 22-én: Bánffyahunyad, Nagyida; 28-án: Nagyajta; 30-án: Algyógy.

— **Névjegyek.** Tekintettel az új-évre, lapunk könyvnyomtató intézete a szebbnél-szebb névjegyek nyomtatását már megkezdte. — Ezuton hívjuk fel a n. é. közönség figyelmét dusválasztéku és legujabb divatu névjegypapír készletünkre és kérjük, hogy szükségletét minél előbb megrendelni méltóztassék, nehogy az ilyenkor beállani szokott munkatorlódás miatt esetleges hátránya legyen. *Névjegyeket* azonnal, a megrendelés napján elkészítünk s így a városunkba látogató vidéki közönség is itt időzése alatt portómentesen átveheti rendelményét.

— **Lányi Géza,** a magyar zenének széles körben ismert apostola, a híres cimbalom-művész hétfőn meghalt Ungváron.

— **Városunk jövő évi költségvetési előirányzatát** tegnap küldötték meg a képviselőtestület tagjainak. Szükséglet 199,491 K 75 f, fedezet 138144 K és így a hiány 61347 K 46 f, melyet 70 százalék pótdóval kell fedezni.

— **Karácsoni szünet az iskolákban.** E hét végén az összes iskolák kapui bezárulnak a karácsoni szünet alkalmából. A reform. kollegiumban már kiadták a vakációt, mivel néhány tanulónál fültömírigy daganat fordult elő és így ha tovább is együtt marad a gyermekesereg, megtörténhetett volna, hogy a különben nem veszélyes betegség járványos jellegűt ölt és akkor a konviktusi diákok vakációra nem mehettek volna.

— **Nagyszébenben** az igen elterjedt tifuszjárvány miatt — úgy lát-szik — komolyan foglalkoznak a hadtestparancsnokság Kolozsvárra való áthelyezésének gondolatával. Felmerül tehát a kérdés, vajon célszerű-e a boszniai katonáknak szánt

élelmiszereket továbbítás céljából is Nagyszebenbe küldeni? Nehogy jótékony helyett ölü mérget küldjünk székely katonáinknak a Nagyszebenből felszedett tífuszbacillusok alakjában! E körülményre figyelmeztetjük a gyűjtő-bizottságot.

Mosztárból levelet vettünk egy székely bakától. Elmondja abban, hogy október 7-ike óta nincs egy csep idejük sem a nagy szolgálattól, mivel az összes várakban ők vannak, December másodika kissé felvidította, mert 3 „érem jelet“ kaptak. Azután írja a következő „Harci Riadó“-t:

Török és szerb
Fellázadt ellenünk.
Nosza rajta 82-ös bakák,
Ez jó falat nekünk.
Henriquez az ezredesünk,
Tiszta székely az ezredünk,
Attila-vér forr karunkba,
Vezess ezredesünk a csatába.

Azt gondolja a nyomorult csöcselék,
Hogy nincs bátorságunk elég.
Bosznia-Hercegovina kéne neki,
Csak itt nem mer a gyáva mukkani.

Képeslevelező-lapok helyi és művészi kivitelben legnagyobb választékban kaphatók Betegh Pál könyv-, zenemű-, papír-, író és rajz-szerkeszkedésben Székelyudvarhely. Bélyegzők megrendelésre mindenféle kivitelben bárhova a legpontosabban szállíttatnak Betegh Pál könyv- és papirkereskedéséből Székelyudvarhelyt.

Vérszegénység

ellensúlyozásául tessék SCOTT-féle Emulsiót használni, a mely a vért gazdagítja és a test husát szilárdítja és egészségessé teszi.

A Scott-féle Emulsió

egyaránt hatásos fiatalnak és öregnek. A gyors javulás meglep és kielégít.

Az Emulsió vásárlásánál a SCOTT féle mód-szer védjegyét a halászt - kérjük figyelembe venni.

Próbálják meg

és meg fognak erről győződni, mint ahogy ezren és ezren győzöttek meg róla az utolsó 32 év lefolyása alatt.

Egy eredeti üveg ára 2 K 50 f.

Kapható minden gyógytárban.

Kiadja: Betegh Pál villam-motoros könyv- és újságkiadó intézete.

Aki hirdetni akar

sikerrel, az forduljon az Általános Tudósító (Leopold Gyula) hirdetési osztályához, Budapest, VII. Erzsébet-körut 41., ahol hirdetéseket az összes létező bel- és külföldi hírlapokban és nap-tárakban kiváló szakértelemmel, lelkiismeretesen, pontosan és szolid árakon eszközölnék. Több mint 200 naptár kizárólagos képviselése, vidéki lapok központi hirdetési osztálya, számos hírlap kizárólagos kezelője. Disztes újságkatalógus, képes naptárjegyzék és minden felvilágosítás a t. c. hirdetőknél bízmentesen.

Téli menetrend.

Szv.	Gyv.	Budapest k. p. u. - Predeal - Bukarest - Palanca	Gyv.	Szv.
506	502	állomások	501	507
-III.	I-II.		I-II.	I-III.
820	915	i Budapest k. p. u.	750	720
1121	112	é Szolnok	589	344
144	1247	é Püspökladány	493	117
-	218	é Debreczen	220	1040
348	211	é Nagyvárad	239	1109
827	553	é Kolozsvár	1110	559
733	987	é Dés	-	340
1016	726	é Aranyosgyéres	990	348
1048	758	é Torda	852	313
1044	750	é Székelykocsárd	900	370
458	1025	é Marosvásárhely	615	1225
1148	881	é Tövis	812	157
-	980	é Gyulafehérvár	700	1244
-	408	é Arad	1221	632
800	1220	i Budapest k. p. u. Aradonát é	1225	605
404	1000	i Arad	438	83
1056	746	i Gyulafehérvár	910	225
1206	838	i Tövis	812	157
1239	905	é Küküllőszög	785	1258
302	911	i Küküllőszög-Parajd é	648	1228
902	228	é Parajd Szováta és Korond fürdők	105	745
127	944	é Kiskapus	656	1146
358	1257	é Nagyszeben	445	731
300	1055	é Segesvár	549	954
320	1110	i Segesvár-Sz.-udvarhely é	600	917
326	1114	é Héjjasfalva	528	980
402	1150	i Héjjasfalva-Sz.-udvarhely	531	849
441	1229	é Székelykeresztúr	430	815
606	155	é Székelyudvarhely	305	700
		Homoród-, Szejke-, Gergely- és Soly-mossy-féle Sósfürdők		
682	185	é Földvár-Előpatak-fürdő	313	687
712	209	é Brassó	245	546
200	219	é Predeal	112	-
111	331	é Bukarest	800	-
805	920	é Brassó Kézdivásárhely-Bereczk	159	633
841	305	é Sepsiszentgyörgy	1941	505
1008	430	é Kézdivásárhely	1033	-
1249	705	é Kézdiszentkereszt, Vénus-ásványvíz-forrás, kőbányák, lenmagolaj készítés	952	154
184	759	é Bereczk	905	1257
225	856	i Sepsiszentgyörgy-Gyimes-Palanca	1205	425
1035	500	é Málnás-fürdő	1113	346
1114	610	é Tusnád-fürdő	1033	321
1143	638	é Csikszentmárton	908	223
1242	831	é Mádéfalva	824	151
115	900	i Gyimes	520	-
388	306	é Palanca	-	1002
346	346	VI Mádéfalva	755	150
200	946	é Gyergyószentmiklós	500	1020
440	1230			

Ki a Yes-Oui-Si

című lapot megrendeli, játszva, minden megerőltetés nélkül és önállóan az angol és francia nyelveket alaposan megtanulhatja. — Előfizetési ár negyedévre 1—1 kiadásra 3 K. — Megrendeléseket elfogad a „Székely-Udvarhely“ kiadóhivatala Székelyudvarhely és mutatószámot küld a Yes-Oui-Si kiadóhivatala Budapest, VI. Andrassy-ut 97-ik szám.

BOR!

Fernengel Gyula székelyudvarhelyi bornagykereskedőnél

a legjobb minőségben, nagy választékban és legelőnyösebb árak mellett nagyban és kicsinyben kapható.

TÖRLEY PEZSGÓ
CASINO
TALISMAN
GRAND VIN

Egyáltalán teljes iroda- és iskola-berendezéseket olcsó áron

SZÉKELY-UDVARHELY
Naszta 48-as függetlenségi lap, Udvarhely megye legelterjedtebb közlönye. Megjelenik hetenkint 2-szer. Előfizetési ára félévre 3 K. Elterjedtségénél fogva hirdetésekre a legalkalmasabb.

Emke Adria Rákóczy Szt-István Szepesi Ien
legjobb magyar gyártmányú diszleveledpapírok. Ezekon kívül közönséges és finom, szines és virágos leveledpapírok és borítékok, **levél-kártyák, gyász-levélpapírosok stb.** **Képes levelezőlapok** 20-féle helybeli felvétel. Nagy választék tájképes, virágos, genre, művész- és alkalmi kártyákból és üdvözlő jegyekből.

Allandóan kaphatók mindenféle kész nyomtatványok, u. m. községi, körjegyzői, szolgabiroisági, végrehajtói, ügyvédi, lelkészi, iskolai, üzleti és különféle magánügyi nyomtatványok.

NYOMTATVÁNYRAKTÁR

KÖNYVNYOMTATÓ- ÉS KÖNYVKÖTŐ-INTÉZET

BETEGH PÁL

KÖNYV-, ZENEMŰ- ÉS PAPIRKERESKEDÉS

Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. (saját ház)

Ajánlja modern gépekkel szakszerűen berendezett villam-motoros **KÖNYVNYOMDÁJÁT**

mindenféle könyvnyomdai munkák, u. m.: művek, füzetek, táblázatok, hatósági és üzleti nyomtatványok, meghívók, eljegyzési és esküvői kártyák, névjegyek, falragaszok, körlevelek, gyászjelentések stb. pontos és jutányos áron való elkészítésére. Ajánlja továbbá

könyvkötészetét

honnan izléses munkák a legrövidebb idő alatt olcsó áron kerülnek ki

Acélírotollak, rondtollak, üveg-tollak, tollszárak, disztollszárak. Ironok, fekete, szines és másoló-ironok, notes-ironok, csavarironok (crayonok), zsebironok, csavarironbetétek, ironvédők, iron-hegyezők. Kréták, iskolai, kávéházi és fajelző kréták, szines kréták. Tinták, legjobb irodai és másoló tinták, szines, vegy- és ruhajelző-tinták, bélyegzőfesték, tus, mézga, folttisztító, bronz.

HEGEDŰ, hegedűvonó, hurok, hegedű-iskola, hegedű-alkatrészek. Gramophon és fonográfok, lemezek és hengerek, tük. Hangoló-sipok és okarinák. Monogramok fehérnemű és levedpapírjelzésre. Kezi nyomda. — Különféle bélyegzők, pecsétnyomok, pecsétjegyek, pecsétviasz, festékpárnák, ostyak. Ajtóablak és névfeliratok öntött fém-ből, erdészkalapácsok gyári árban.

A hazai és külföldi jeles írók művei, ifjúsági iratok és képes-könyvek folyton vannak készletben. Teljes „Magyar Könyvtár“. A székelyudvarhelyi **középiskolákban** és a városi és megyei **elem népskolákban** használatban levő **összes tankönyvek** raktára. Szótárak, térképek, naptárak, imakönyvek, albumok, emlékkönyvek, üzleti beíró könyvek, főkönyvek, pénztárkönyvek, naplók, jegyzőkönyvek, másolókönyvek, bevásárló könyvek, zsebkönyvek (notesek), pénztártömbök (Block), bárca és szelvénykönyvek.

Körzök,

vonalzók, háromszögek, szögmérő, rajzdeszkák tolltokok, itató-deszkák, olaj-szifesték minden színben. Ecsetek, Irodai és zsebtintatartók, disztintatartók, toll-állványok, szivacs-csészé, író-mappák. Legjobb dörzsmézőgák, gummiszalagok. — Rajzszögek, szőnyeg szegek, kapcsok stb.

A Székelyföld legnagyobb kész nyomtatványraktára.

Nyomatott Betegh Pál villam-motoros könyvnyomató intézetében Székelyudvarhelyt. 1908.